АСОЦІАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК УКРАЇНИ

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ужгород 2019

Результати моніторингу юридичної клініки Ужгородського національного університету / авт. кол.; узагальнення проф. А.Галая. – Київ: Асоціація юридичних клінік України, 2019.– 32 с.

Дати моніторингу: 6-8.11.2019р.

Моніторингова група (авторський колектив):

- **Андрій Галай**, доктор юридичних наук, професор, голова Асоціації юридичних клінік України
- **Сергій Гречанюк**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, викладач-куратор юридичної клініки Тернопільського національного економічного університету
- **Олена Романова,** проектна координаторка в Центрі прав людини чеської міжнародної організації "People in Need", юристка громадської приймальні УГСПЛ у м.Рівне
- **Ніна Решетар**, асистентка проектів у сфері верховенства права та прав людини Координатора проектів ОБСЄ в Україні

Моніторинговий інструмент: Інструмент оцінювання стандартної якості діяльності юридичних клінік України.

Моніторинг проведено за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЮРИДИЧНУ КЛІНІКУ

Юридична клініка УжНУ була створена у середині 1990-х років як один із напрямів діяльності Об'єднаної Асоціації студентів-юристів Закарпаття. Поступово вона інституціоналізувалась у автономну організацію. Як окремий структурний підрозділ Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» юридична клініка продовжила свою роботу з 2006 року.

Активно функціонуючи вже більше 20-ти років, сьогодні юридична клініка УжНУ є важливим учасником громадського правозахисного руху на Закарпатті. Її діяльність спрямована на зміцнення правової культури і правосвідомості громадян краю, підвищення рівня їх правової захищеності, вдосконалення процесу практичної підготовки юристів-професіоналів.

Юридична клініка УжНУ є базою для практичного навчання та проведення навчальної практики студентів юридичного факультету під керівництвом та кураторством викладачів юридичного факультету УжНУ. Вона надає як первинну, так і вторинну правову допомогу, активно співпрацює з представниками національних меншин враховуючи багатонаціональну особливість Закарпаття. Щороку її послугами користується в середньому 150-200 громадян.

З метою вдосконалення процесу професійної підготовки студентів-консультантів та покращення якості консультативної роботи юридична клініка практикує залучення до консультативної та навчально-освітньої клінічної діяльності провідних адвокатів та представників юридичних фірм краю.

За час свого існування юридична клініка успішно реалізувала більше десяти грантових програм. Зокрема, юридична клініка УжНУ була фундатором у реалізації проектів щодо виїзних юридичних консультацій та виїзних правопросвітніх лекцій, які підтверджуються грантовими програмами наданими фондами "ЄВРАЗІЯ", Консорціумом "Верховенство права", Міжнародним Фондом Відродження за підтримки Програми Трансатлантичної Ініціативи США-ЄС «Сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні».

Юридична клініка широко практикує використання правопросвіти для різних вікових категорій. Зокрема, заняття проводяться не тільки з школярами старших класів загальноосвітніх шкіл (9-11), а й з учнями 1-4 класів. Адміністрація шкіл йде на зустріч такій позакласній роботі і зацікавлена у підвищенні правових знань учнів. Також практикуються виїзні лекції для школярів області, які суміщаються із відвідуванням населеного пункту під час виїзних консультацій та проведенням профорієнтаційної роботи.

Юридична клініка УжНУ готує та поширює друковані матеріали з актуальної правової тематики у вигляді брошур, збірок, статей у пресі. Вже більше п'яти років поспіль співробітники та студенти юридичної клініки УжНУ беруть активну участь в організації регіональних показів Мандрівного фестивалю документального кіно про права людини «Docudays UA».

АНКЕТА ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ
ЗА ПОПЕРЕДНІЙ КАЛЕНДАРНИЙ РІК

Юридична клініка Ужгородського національного університету

Рік заснування юридичної клініки	1998	
Організаційно-правова форма юридичної клініки	структурний підрозділ ВНЗ із штатом	
Контактні дані юридичної клініки: 1) адреса (у т.ч. адреса приймальні) 2) телефон 3) електронна пошта 4) сайт ЮК або сторінки ЮК на сайті ЗВО, у соцмережах 5) відповідальна особа (ПІБ, посада)	1. М. Ужгород, вул. Капітульна 26/23 2. 0661557983 3. jurklinic@gmail.com 4. https://jurklinic.wixsite.com/home https://www.facebook.com/jurklinic/ https://www.instagram.com/legal.clinic.uzhnu 5. Переш Іван Євгенійович	
Кількість залучених викладачів (в т.ч. практиків) та студентів	1. Викладачів-кураторів	5
	2. Студентів	20
Показники роботи юридичної клініки у 2018 році	1. Надання правової допомоги:	
	надання інформації чи контактів щодо правової допомоги	41
	юридичне консультування	153
	підготовка правових несудових документів	49
	підготовка процесуально-правових документів	53
	представництво інтересів в судах та інших органах	4
	2. Правова просвіта :	
	публічні виступи (лекції, презентації, зустрічі тощо)	23
	інтерактивні заняття (практичне право / street law)	9
	медіа правова просвіта (інфо у ЗМІ, фільми тощо)	17
	3. Інше (зазначте, якщо таке мало місце): -	
Галузі надання правової допомоги	широке коло галузей, за виключенням таких: кримінальне, кримінально-процесуальне право	
Ведення обліку консультацій	журнал; паперовий архів; електронний архів	
Викладання спецкурсу юридичної клінічної освіти	заняття поза навчальним планом; інше: Обов'язковий курс в межах дисципліни «Юридична деонтологія»	
Як співвідноситься робота в юридичній клініці з практикою студентів	зараховується як практика	

МОНІТОРИНГ ЗА НАПРЯМАМИ
ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ

І. ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ

1. Функціонування юридичної клініки в якості структурного підрозділу ВНЗ

Юридична клініка є структурним підрозділом Ужгородського національного університету і функціонує на підставі Положення «Про юридичну клініку Ужгородського національного університету» (затверджено наказом т.в.о. ректора від 03 листопада 2006 року №110/04-03) і створена як база для практичного навчання та проведення навчально практики студентів старших курсів юридичного факультету.

Залучення студентів до діяльності в юридичній клініці відбувається відповідно до Положення про порядок участі студентів у роботі юридичної клініки Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (наказ ректора від 29.10.2019 №69/01-04).

У сукупності з даними про штатний розпис (індикатор 2) визнаємо існування юридичної клініки як структурного штатного підрозділу.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАКАЗ

29.10. 2019 м. Ужгород № 69/01-04

Про затвердження положення

Керуючись Законом України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року №1556-VII, Статутом Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про порядок участі студентів у роботі юридичної клініки Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (додається).
2. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Ректор Смоланка В.І.

Проректор Рогач О.Я.

Начальник юридичного відділу Тимчак В.В.

Директор юридичної клініки Перепі І.С.

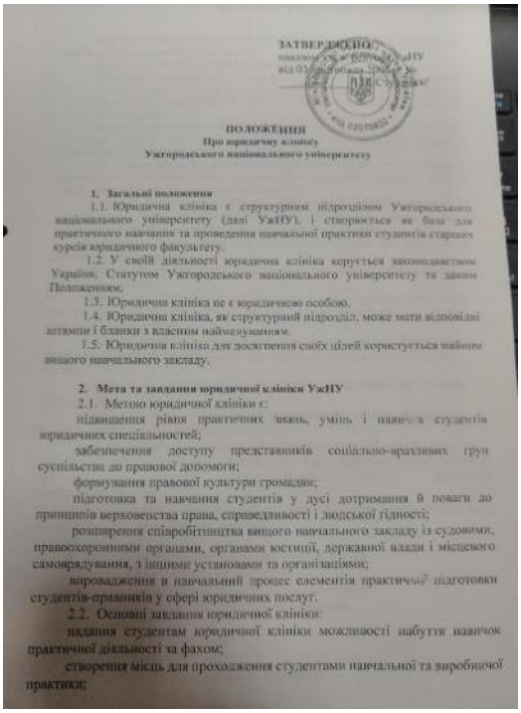

ЗАТВЕРДЖЕНО

ПОЛОЖЕННЯ
Про юридичну клініку
Ужгородського національного університету

1. Загальні положення
1.1. Юридична клініка є структурним підрозділом Ужгородського національного університету (далі УжНУ), і створюється як база для практичного навчання та проведення навчальної практики студентів старших курсів юридичного факультету.
1.2. У своїй діяльності юридична клініка керується законодавством України, Статутом Ужгородського національного університету та даним Положенням.
1.3. Юридична клініка не є юридичною особою.
1.4. Юридична клініка, як структурний підрозділ, може мати відповідні штампи і бланки з власним найменуванням.
1.5. Юридична клініка для досягнення своїх цілей користується майном вищого навчального закладу.

2. Мета та завдання юридичної клініки УжНУ
2.1. Метою юридичної клініки є:
підвищення рівня практичних знань, умінь і навичок студентів юридичних спеціальностей;
забезпечення доступу представників соціально-вразливих груп суспільства до правової допомоги;
формування правової культури громадян;
підготовка та навчання студентів у дусі дотримання й поваги до принципів верховенства права, справедливості і людської гідності;
розширення співробітництва вищого навчального закладу із судовими, правоохоронними органами, органами юстиції, державної влади і місцевого самоврядування, з іншими установами та організаціями;
впровадження в навчальний процес елементів практичної підготовки студентів-правників у сфері юридичних послуг.
2.2. Основні завдання юридичної клініки:
надання студентам юридичної клініки можливості набуття навичок практичної діяльності за фахом;
створення місць для проходження студентами навчальної та виробничої практики;

Фото положення про юридичну клініку

Зараховано 3 бали з 3 можливих

2. Штатний розпис юридичної клініки.

Згідно з Положенням про юридичну клініку УжНУ структуру та чисельність співробітників юридичної клініки визначає ректор. Окремого локального документу, який би чітко визначав структуру юридичної клініки не було продемонстровано, у моніторингової групи склалось враження про формування наявних штатних одиниць різними наказами, деякі додані до звіту. Зрештою кадрові документи свідчать про наступну організаційно-штатну модель: директор на 0,5 ставки, два провідних юрисконсульти на повну ставку (адміністратори та

одночасно викладачі-куратори) і два спеціалісти-юрисконсульти на 0,25 ставки (викладачі-куратори). Тобто наявні три повні штатних одиниці на 5 осіб, з яких дві укомплектовані повністю.

Табель
Юридичної клініки
за листопад 2019 року

Прізвище та ініціали	вое	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	К-сть год.	К-сть днів
		17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30				
Переш І.Є.	Директор ЮК	-	-	-	4	4	4	4	4	-	-	4	4	4	4	4	-	80	20
		-	4	4	4	4	4	-	-	4	4	4	4	4	-				
Зан М.І.	провідний юрис-консульт	-	-	-	8	8	8	8	8	-	-	8	8	8	8	8	-	160	20
		-	8	8	8	8	8	-	-	8	8	8	8	8	-				
Когут М.Г.	провідний юрис-консульт	-	-	-	8	8	8	8	8	-	-	8	8	8	8	8	-	160	20
		-	8	8	8	8	8	-	-	8	8	8	8	8	-				
Заборовський В.В.	спеціаліст-юрис-консульт	-	-	-	2	2	2	2	2	-	-	2	2	2	2	2	-	40	20
		-	2	2	2	2	2	-	-	2	2	2	2	2	-				
Фрідманський Р.М.	спеціаліст-юрис-консульт	-	-	-	2	2	2	2	2	-	-	2	2	2	2	2	-	40	20
		-	2	2	2	2	2	-	-	2	2	2	2	2	-				

Директор юридичної клініки ДВНЗ «УжНУ» доц. Переш І.Є.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ

12 вересня 2019 р. м. Ужгород № 494/06-03

Про особовий склад

2. ПРИЙНЯТИ:
2.2. ПЕРЕША Івана Євгенійовича, доцента кафедри теорії та історії держави і права на посаду директора 0,5 ставки юридичної клініки за сумісництвом з [redacted]

Підстава: заява Переша І.Є.

Т.в.о. ректора О.Г.Сливка

З оригіналом вірно:
Начальник відділу кадрів І.В. Фалач

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ

08 жовтня 2019 р. м. Ужгород № 557/06-03

Про особовий склад

2. ПРИЙНЯТИ:
2.3. ФРІДМАНСЬКОГО Романа Михайловича, доцента кафедри конституційного права та порівняльного правознавства на посаду спеціаліста-юрисконсульта 0,25 ставки юридичної клініки з 9 жовтня 2019 [redacted]

Т.в.о. ректора О.Г.Сливка

З оригіналом вірно:
Начальник відділу кадрів І.В. Фалач

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ

08 жовтня 2019 р. м. Ужгород № 557/06-03

Про особовий склад

2. ПРИЙНЯТИ:
2.4. ЗАБОРОВСЬКОГО Вістора Вікторовича, професора кафедри цивільного права та процесу на посаду спеціаліста-юрисконсульта 0,25 ставки юридичної клініки з 9 жовтня 2019 року по 30 червня 2020 року з посадовим окладом 739,50 грн. згідно штатного розпису спеціального фонду (Код ІД – 2101; Код КП – 2429).
Підстава: заява Заборовського В.В.

Т.в.о. ректора О.Г.Сливка

З оригіналом вірно:
Начальник відділу кадрів І.В. Фалач

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ

12 вересня 2019 р. м. Ужгород № 494/06-03

Про особовий склад

1. ПЕРЕВЕСТИ:
1.1. ЗАН Мирославу Іванівну, старшого лаборанта кафедри цивільного права та процесу на посаду провідного юрисконсульта юридичної клініки з [redacted]

Т.в.о. ректора О.Г.Сливка

З оригіналом вірно:
Начальник відділу кадрів І.В. Фалач

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ВИТЯГ ІЗ НАКАЗУ

12 вересня 2019 р. м. Ужгород № 494/06-03

Про особовий склад

1. ПЕРЕВЕСТИ:
1.2. КОГУТ Марину Геннадіївну, старшого лаборанта кафедри теорії та історії держави і права на посаду провідного юрисконсульта юридичної клініки з 16 вересня 2019 року з посадовим окладом 3496 грн. згідно штатного розпису спеціального фонду (Код ІД – 2101; Код КП – 2429).
Підстава: заява Когут М.Г.

Т.в.о. ректора О.Г.Сливка

З оригіналом вірно:
Начальник відділу кадрів І.В. Фалач

Фото документів про штатний склад

Слід зауважити, що кількість осіб, які залучались до діяльності юридичної клініки змінювалась протягом 2017-2019 років. Наприклад, згідно з журналом інструктажу працівників клініки у 2018 році до її діяльності було залучено 10 працівників, при незмінній кількості оплачуваних університетом ставок (трьох).

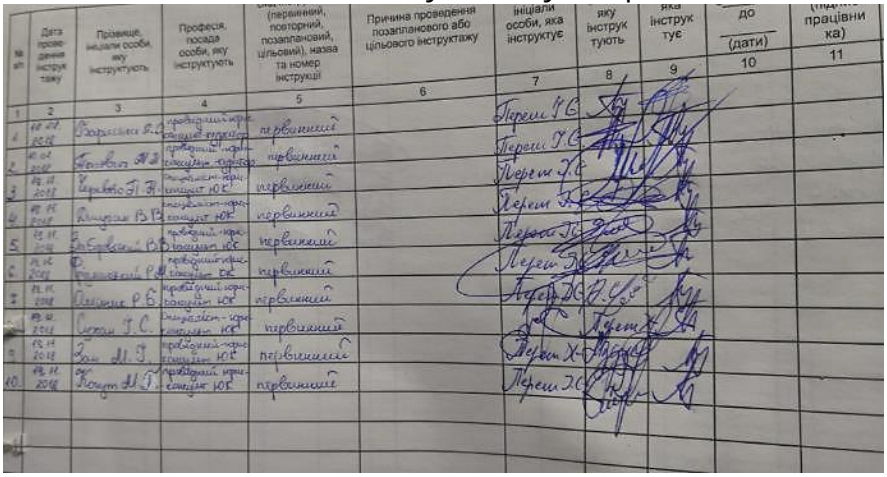

№ п/п	Дата проведення інструктажу	Прізвище, ініціали особи, яку інструктують	Професія, посада особи, яку інструктують	(первинний, повторний, позаплановий, цільовий), назва та номер інструкції	Причина проведення позапланового або цільового інструктажу	Ініціали особи, яка інструктує	яку інструктують	яка інструктує	до (дати)	(підпис працівника)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	18.01.2018	Бодрицький В.В.	провідний юрисконсульт-куратор	первинний		Переш І.Є.				
2	18.01.2018	Попович М.Д.	провідний юрисконсульт-куратор	первинний		Переш І.Є.				
3	18.01.2018	Черевко П.Н.	спеціаліст-юрисконсульт ЮК	первинний		Переш І.Є.				
4	18.01.2018	Дицман В.В.	спеціаліст-юрисконсульт ЮК	первинний		Переш І.Є.				
5	18.01.2018	Заборовський В.В.	провідний юрисконсульт ЮК	первинний		Переш І.Є.				
6	18.01.2018	Фрідманський Р.М.	провідний юрисконсульт ЮК	первинний		Переш І.Є.				
7	18.01.2018	Олексик Р.Б.	провідний юрисконсульт ЮК	первинний		Переш І.Є.				
8	18.01.2018	Сухан І.С.	спеціаліст-юрисконсульт ЮК	первинний		Переш І.Є.				
9	18.01.2018	Зан М.І.	провідний юрисконсульт ЮК	первинний		Переш І.Є.				
10	18.01.2018	Когут М.Г.	провідний юрисконсульт ЮК	первинний		Переш І.Є.				

Фото з журналу інструктажів

Крім того, практика побудови управлінської горизонталі клініки свідчить про залучення для виконання повноважень заступника директора, а також інших фахівців (наприклад, фахівця зі знанням угорської мови) осіб, яка здійснює свою діяльність на громадських засадах.

Юридична клініка, згідно з формально затвердженими нормативами на рівні Університету (визначених штатних одиниць) укомплектована повністю, вакантних посад немає.

Зараховано 3 бали з 3 можливих

Рекомендуємо перейти до систематизованого формування штату юридичної клініки, визначити на рівні єдиного організаційного документу усю структуру залучених працівників, їхні функції та рівень залучення (включно з громадськими засадами).

3. Залучення до роботи в юридичній клініці викладачів-кураторів та компетенція залучених осіб

3.1. Викладачі-куратори

Бал за цим індикатором визначається співвідношенням кількості викладачів-кураторів до числа студентів юридичної клініки.

При загальній кількості студентів клініки 60 осіб, з яких 12 студентів займаються консультуванням, співвідношення кількості персоналу та студентів, є 1/4 і відповідає високому рівню залученості викладачів-кураторів до діяльності клініки.

До роботи зі студентським персоналом юридичної клініки залучаються й інші науково-педагогічні працівники кафедр університету. Натомість така діяльність не обліковується і не фіксується, а такі працівники по суті на громадських засадах надають допомогу, проте відповідальність за якість наданої консультації покладається на штатних працівників клініки.

ГРАФІК ЧЕРГУВАННЯ

	понеділок	вівторок	середа	четвер	п`ятниця
			студенти-консультанти		
1	Лук'янчук Олександр	Данча Оксана	Вагерич Мирослав	Аністратова Аніта	Матіко Станіслав
2	Колесник Дмитро	Ковалець Марта	Стойка Аліна	Густей (Парада) Катерина	Мойш Василь
3	Балабан Каміла		Шестак Неля		
			студенти-помічники		
4	Барна Олександра	Драбюк Софія	Боричок Богдан	Бокотей Аліна	Грицула Дарія
5	Береш Яна	Зубкевич Марта	Великий Богдан	Тимків Даяна	Калай Віталій
6	Дідик Наталія	Покорба Ілона	Головей Крістіна	Цимболинець Марія	Кошеля Адріан
7	Форкош Ерік	Попадинець Валентина	Дем'ян Наталія	Дурунда Ірина	Макар Людмила
8	Кундик Василина	Шаленик Петро	Ігнатко Владислав	Коннова Олександра	Поп'янош Дмитро
9	Маник Юлія	Яцура Михайло	Калинчак Дмитро	Семйон Мілена	Піскор Дмитро
0	Малеш Поліна	Бундаш Мирослав	Качур Ярослав	Матей Яна	Роспопа Беата
1	Молдован Домініка	Галинець Михайло	Логойда Василь	Орсаг Олександр	Цмур Тетяна
2	Тарасенко Давід	Сіра Юлія	Онисько Назарій	Пагулич Оксана	Фельбаба Богдана
3			Спіех Крістіан	Петренький Василь	Купкір Едуард
			викладачі-куратори		
	спеціаліст-юрисконсульт, д.ю.н., професор	*спеціаліст-юрисконсульт, к.ю.н., доцент*	*директор юридичної клініки, к.ю.н., доцент*	*провідний юрисконсульт, ст.викладач*	*провідний юрисконсульт, ст.викладач*
	Заборовський Віктор Вікторович	**Фрідманський Роман Михайлович**	**Переш Іван Євгенійович**	**Зан Мирослава Іванівна**	**Когут Марина Геннадіївна**

Фото графіку прийому

Зараховано 2 бали

3.2. Юристи-практики

Аналіз журналу консультацій, а також наявних копій документів, що є в розпорядженні клініки свідчить про безпосередню участь у її роботі практикуючих адвокатів як з числа працівників університету, так і осіб, які не є працівниками університету. Факт залучення юристів-практиків досліджувався з графіку виїздних

консультацій та графіку чергування. Виходячи із кількості залучених юристів у 4 та студентів-консультантів у 12 – пропорція 1 практик до 4 студентів підтримується.

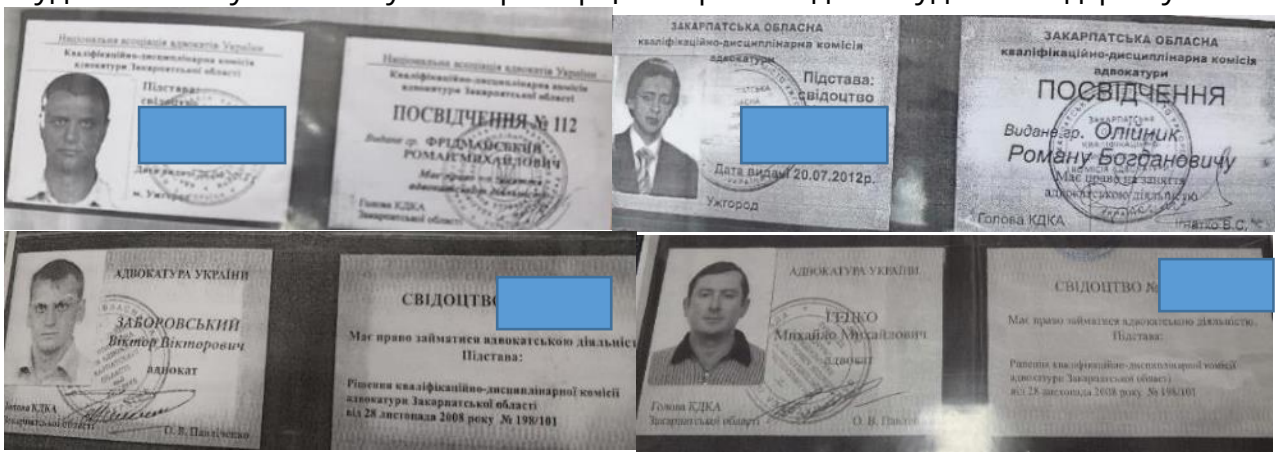

Фото документів юристів-практиків

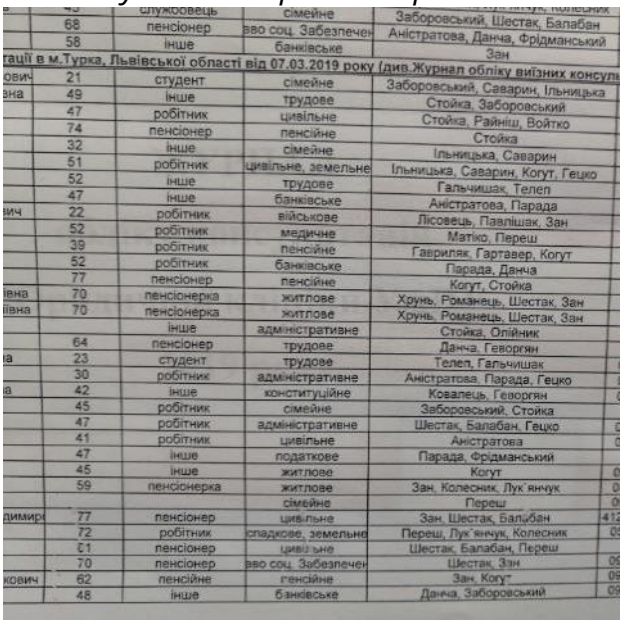

	68	пенсіонер	сімейне	Заборовський, Шестак, Балабан
	58	інше	зво соц. Забезпечен	Аністратова, Данча, Фрідманський
			банківське	Зан
тації в м.Турка, Львівської області від 07.03.2019 року (див.Журнал обліку виїзних консул				
	21	студент	сімейне	Заборовський, Саварин, Ільницька
	49	інше	трудове	Стойка, Заборовський
	47	робітник	цивільне	Стойка, Райніш, Войтко
	74	пенсіонер	пенсійне	Стойка
	32	інше	сімейне	Ільницька, Саварин
	51	робітник	цивільне, земельне	Ільницька, Саварин, Когут, Гецко
	52	інше	трудове	Гальчишак, Телеп
	47	інше	банківське	Аністратова, Парада
	22	робітник	військове	Лісовець, Павлішак, Зан
	52	робітник	медичне	Матіко, Переш
	39	робітник	пенсійне	Гавриляк, Гартавер, Когут
	52	робітник	банківське	Парада, Данча
	77	пенсіонер	пенсійне	Когут, Стойка
	70	пенсіонерка	житлове	Хрунь, Романець, Шестак, Зан
	70	пенсіонерка	житлове	Хрунь, Романець, Шестак, Зан
		інше	адміністративне	Стойка, Олійник
	64	пенсіонер	трудове	Данча, Геворгян
	23	студент	трудове	Телеп, Гальчишак
	30	робітник	адміністративне	Аністратова, Парада, Гецко
	42	інше	конституційне	Ковалець, Геворгян
	45	робітник	сімейне	Заборовський, Стойка
	47	робітник	адміністративне	Шестак, Балабан, Гецко
	41	робітник	цивільне	Аністратова
	47	інше	податкове	Парада, Фрідманський
	45	інше	житлове	Когут
	59	пенсіонерка	житлове	Зан, Колесник, Лук`янчук
			сімейне	Переш
	77	пенсіонер	цивільне	Зан, Шестак, Балабан
	72	робітник	спадкове, земельне	Переш, Лук`янчук, Колесник
	61	пенсіонер	цивільне	Шестак, Балабан, Переш
	70	пенсіонер	зво соц. Забезпечен	Шестак, Зан
	62	пенсійне	пенсійне	Зан, Когут
	48	інше	банківське	Данча, Заборовський

Фото залучення юристів-практиків до виїздних консультацій

Зараховано 2 бали

Вдала практика: крім юристів-практиків у штаті юридичної клініки, до неї залучаються і інші особи, зокрема представники юридичних фірм міста на різних організаційних підставах, зокрема на основі меморандумів про співпрацю.

Рекомендуємо визначити більш зрозуміле і насичене залучення студентів, які не є консультантами.

3.3.1. Підвищення кваліфікації за тематикою діяльності юридичної клініки

Документів про участь персоналу юридичної клініки у заходах підвищення кваліфікації за тематикою діяльності юридичних клінік, або правозахисної чи правопросвітньої діяльності не було продемонстровано. Участі у заходах Асоціації, крім з'їздів, персонал юридичної клініки не брав останнім часом.

Зараховано 0 балів з 3 можливих

Рекомендується приділяти більшої уваги використанню можливостей підвищення кваліфікації усіма залученими штатними працівниками. Такими заходами буде вважатись будь-яка навчальна активність, у тому числі

дистанційна. В Україні регулярно відбуваються навчальні заходи за тематикою діяльності юридичних клінік (силами Асоціації або окремих юридичних клінік), або правозахисної чи правопросвітньої діяльності (різними суб'єктами).

З місцевих особливостей є додаткова можливість залучатись чи самостійно організовувати такі активності з юридичними клініками чи правозахисними спільнотами найближчих країн Вишеградської групи.

3.3.2. Публікації працівників юридичної клініки за клінічною тематикою.

Було досліджено групу публікацій:

Переш І.Є., Василечко А.В., Попович К.Б., Захист прав національних меншин у практиці юридичної клінічної діяльності. Актуальні питання законодавчого регулювання захисту прав національних меншин в Україні та шляхи їх реалізації в умовах поліетичного регіону: аналіз, оцінки. Матеріали круглого столу 21 грудня 2011 року, м. Ужгород, 2012. С.205-210.

Когут М.Г. Гарантії забезпення прав людини в міжнародному праві: реальність чи фікція. Травневий зїзд молодих правознавців. Метали І Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих учених. (16-18 травня 2014 року), Ужгород: УжНУ, 2014 С.89-90.

Заборовський В.В., Стойка А.В., Булеца С.Б., Деякі проблемні питання правового захисту прав людини четвертого покоління. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2019, Серія ПРАВО. Випуск 55. Том 1. С.10-14.

Права людини в національному та європейському контекстах / *Когут.М., Фрідманський Р., Заборовський В.* – Ужгород, Видавничий дім «Гельветика», 2018. 482с.

Аналіз публікацій свідчить про наступне:

- Зацікавленість персоналу юридичної клініки до наукових розробок і опублікування наукових результатів специфіковано до клінічного напрямку (організації, діяльності, консультування) досить умовна. А це виключає розвиток юридичної клініки як регіонального лідера.
- Присутні публікації, давність опублікування яких перевищує п'ять років, які, натомість, прямо стосувались клінічного напрямку.
- Потребує специфікації публікації правозахисного та правозастосовного спрямування до клінічної сфери.

Зараховано 3 бали з 3 можливих.

4. Матеріально-технічне забезпечення юридичної клініки

4.1. Робочий простір

Приміщення юридичної клініки складається з аудиторії №23 на юридичному факультеті Ужгородського національного університету (вул. Капітульна, 6, м. Ужгород). В цій аудиторії здійснюється робота клініки, а також проводиться прийом громадян. Також за потреби для підвищення конфіденційності при прийомі громадян є напівзакрита частина приміщення ЮК. Для прийому громадян, які пересуваються на візках, юридичній клініці надається аудиторія №21

на 1-му поверсі, куди можна безперешкодно потрапити з центрального входу на факультет.

Основне приміщення використовується для роботи студентів. Напівзакрита частина приміщення ЮК загалом використовується як місце керівника або для роботи студентів-консультантів.

Функції адміністратора виконують усі працівники ЮК. Наявні 3 робочі місця, облаштовані робочим столом та комп'ютером.

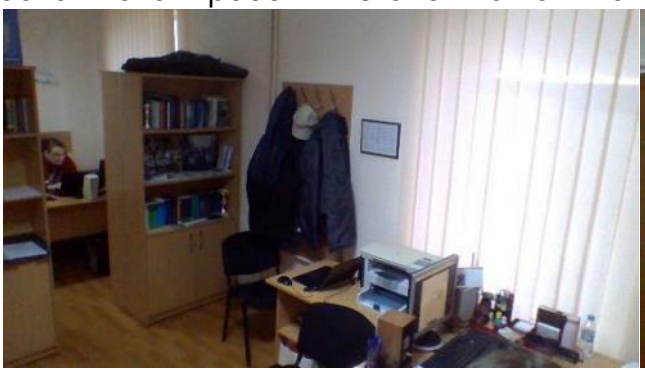

Фото основного приміщення та додаткової частини

Зараховано 3 бали з 3 можливих

4.2. Умови приміщення для навчального процесу

Для проведення навчальних занять використовуються аудиторії юридичного факультету з проекторами та екранами (№4, 46, 35) та зала судових засідань, прийнятні до використання для навчального процесу.

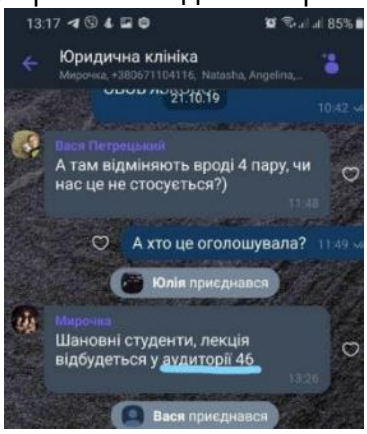

Фото комунікації щодо використання аудиторії. Фото аудиторії №46.

Фото зали судових заідань

Зараховано 1 бал

4.3. Приміщення юридичної клініки з позиції забезпечення конфіденційності здійснення прийому клієнтів з метою надання безоплатної правової допомоги

За потреби для підвищення конфіденційності при прийомі громадян є напівзакрита частина приміщення юридичної клініки. Також використовується окрема аудиторія №21 на 1-му поверсі.

Зараховано 1 бал

4.4.1. Забезпеченість комп'ютерною та іншою технікою, яка дозволяє працювати з мережею Інтернет або правовими базами даних

Юридична клініка має 3 робочих місця, обладнаних стаціонарними комп'ютерами з доступом до інтернету, також наявний принтер/сканер/ксерокс та вайфай. Використання техніки для потреб юридичної клініки підтверджено оглядом внутрішнього вмісту тек, зокрема електронних реєстрів, матеріалів справ, розроблених занять тощо.

Зараховано 1 бал

4.4.2. Доступ до мережі інтернет та правових баз

В приміщенні юридичної клініки 3 робочих місця, обладнаних стаціонарними комп'ютерами з доступом до інтернету, та встановлено окрему точку доступу wi-fi.

Зараховано 1 бал

4.4.3. Пристрої друку та копіювання

Юридична клініка користується приладом, який поєднує принтер/сканер/ксерокс, приєднаний до комп'ютера в приміщенні юридичної клініки, що зафіксовано на фото у п. 4.1.

Зараховано 2 бали з 2 можливих

4.5. Забезпечення потреб юридичної клініки у витратних матеріалах

Базові потреби юридичної клініки у витратних матеріалах забезпечуються факультетом за поданням від юридичної клініки.

Зараховано 1 бал

4.6. Бонусний показник. Доступність для клієнтів з інвалідністю.

Для прийому громадян, які пересуваються на візках юридичній клініці надається аудиторія №21 на 1-му поверсі, куди можна безперешкодно потрапити з центрального входу на юридичний факультет. У разі звернень громадян, у яких немає можливості прибути до юридичної клініки особисто (Закарпатське обласне товариство осіб з інвалідністю, Закарпатська обласна спілка ветеранів війн), формується група представників від юридичної клініки: студент-консультант і викладач, які приїздять до таких громадян за місцем їх зручного перебування. Це підтверджене графіком виїздних консультацій у п. 3.2.

5. Інформаційне забезпечення юридичної клініки

5.1.1. Внутрішні таблички.

Біля входу до приміщення юридичної клініки розміщена постійна інформаційна табличка «Юридична клініка УжНУ». Призначення юридичної клініки на ній не зазначено, проте поряд знаходиться стенд (фото див у п. 5.4), з якого можна зрозуміти, чим вона займається.

Табличка при вході до юридичної клініки УжНУ

Зараховано 1 бал

5.1.2. Внутрішні вказівники.

За поясненнями персоналу юридичної клініки, оскільки юридичний факультет УжНУ знаходиться в історичній споруді - інформація про юридичну клініку на вході до будівлі факультету відсутня. В холі факультету є вахтерський пункт, а також інформаційний стенд, де розміщена інформаційна табличка про юридичну клініку.

В середині корпусу на першому поверсі за напрямком руху до юридичної клініки розміщено дві таблички на папері А4 у файлах.

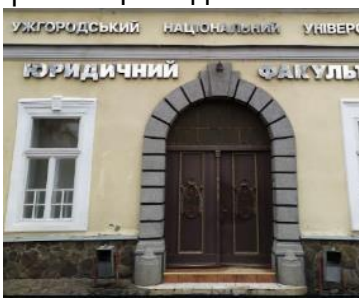

Вхід до юридичного факультету

Внутрішня табличка з вказівкою напрямку

Стенд в холі факультету

Зараховано 2 бали з 2 можливих

Рекомендується розмістити інформацію про клініку за межами ЗВО з метою підвищення доступності клініки.

Як можна використовувати візуальні зазначення про роботу юридичної клініки на (біля) історичних будівлях рекомендуємо дослідити на прикладі звіту за результатами моніторингу Правничої клініки Києво-Могилянської академії.

5.2. Інформація на зовнішніх ресурсах.

Студенти клініки розповсюджують друковані буклети по місту, зокрема в міській та обласній радах.

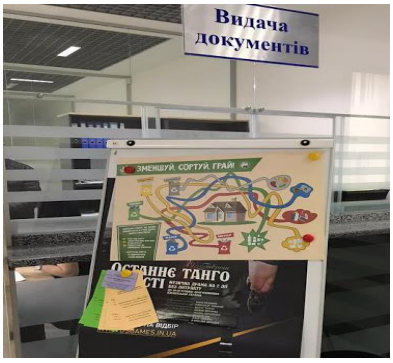

Фото з міської ради де розміщено буклети з контактними даними юридичної клініки

Інформація про клініку розміщена на сайті Асоціації юридичних клінік України.

Клініка має власну рубрику на сайті «Карпатського вісника», де розміщає консультації, проте інформація про саму клініку та її послуги – відсутня.

На сайті Головного територіального управління юстиції у Закарпатській області розміщено новину з адресою клініки.

Зараховано 1 бал

Рекомендуємо більш активно розповсюджувати інформацію про юрклініку на різних інтернет-ресурсах, зокрема розміщати консультації на сайті Асоціації юридичних клінік.

5.3. Автономні джерела інформування про діяльність та зв'язку з юридичною клінікою.

5.3.1. Корпоративна пошта

Юрклініка має власну постійну деперсоналізовану електронну пошту jurklinic@gmail.com, яка вказана у контактах клініки на більшості інформаційних ресурсах. На сайті УжНУ вказана електронна пошта на домені університету lawclinic@uzhnu.edu.ua, яка також функціонує.

Зараховано 1 бал

Рекомендуємо визначити єдину електронну адресу для офіційного листування або декілька з логічним спрямуванням на різні напрями діяльності.

5.3.2. Власне інтернет-представництво.

Юридична клініка УжНУ має:

- Сторінку на сайті університету: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/s_subdivisions-law_clinic
- Власний сайт: https://jurklinic.wixsite.com/home Розділ новин на сайті юрклініки раніше оновлювався 2-3 рази на рік, проте в жовтні-листопаді 2019 року помітна позитивна динаміка.
- Сторінку в соціальній мережі «Фейсбук»: https://www.facebook.com/pg/jurklinic/ (286 підписників станом на 06.11.2019), створену 10 жовтня 2019 року.
- Сторінку в соціальній мережі «Інстаграм»: https://www.instagram.com/legal.clinic.uzhnu/ (147 підписників станом на 06.11.2019), створену 17 жовтня 2019 року.

Зараховано 1 бал

Рекомендуємо публікувати статті про успішні справи клініки, консультації щодо найбільш поширених питань, важливі зміни у законодавстві тощо. Забезпечувати регулярність публікацій в соціальних мережах.

5.3.3. Корпоративний номер телефонного зв'язку

Юридична клініка має корпоративний номер телефонного зв'язку +38 066 1557983. Цей номер вказано на інтернет-ресурсах клініки.

Зараховано 1 бал

5.4. Інформування про послуги юридичної клініки

Поруч в входом до юридичної клініки розміщена дошка оголошень з наступною інформацією: контакти юридичної клініки, графік надання консультацій, умови надання послуг в юридичній клініці, загальна інформація про юридичну клініку.

Графіки чергування консультантів знаходяться в приміщенні юрклініки.

Додатково знизу стенду розміщено буклети з корисною правовою інформацією.

Фото дошки оголошень юридичної клініки ДВНЗ «УжНУ»

Приклад оголошення розміщеного на дошці

Зараховано 1 бал

Окрім буклетів наданих іншими організаціями та установами, рекомендується додати актуальну інформацію про цікаві справи, над якими працювали представники юридичної клініки, опис цікавих справ, роз'яснення цікавих аспектів представництва клієнтів і т.д. Така інформація, перш за все, повинна бути спрямована на широку аудиторію.

6. Бонусний показник. Інтегрованість у місцеві спільноти, які впроваджують права людини

Цей показник досліджено за критеріями:

1) існування співпраці юридичної клініки і її документальне оформлення (яке має допомагати її організовувати, а не бути елементом бюрократизації та підміни роботи паперообігом);

2) зрозумілість співпраці (заходи співпраці чіткі та видимі оточуючим);

3) системність співпраці (тобто регулярність заходів співпраці із зрозумілою повторюваністю впродовж одного року, а також охоплення співпрацею різних типів місцевих партнерів);

4) природність співпраці, яку веде юридична клініка (заходи співпраці логічні для тих цілей, якими займається юридична клініка, тобто посилення якості практичної юридичної освіти через залучення студентів до соціально-важливої професійної діяльності);

5) рівномірність публічності співпраці як на ресурсах юридичної клініки, так і на партнерських ресурсах.

Існування співпраці юридичної клініки і її документальне оформлення. Юридична клініка УжНУ веде детальне документування співпраці з різними представниками місцевої спільноти:

- місцевою владою: меморандуми з Ужгородським міськвиконкомом від 24.10.2019, з Ужгородською районною радою від 21.10.2019
- органами юстиції: меморандуми з місцевим центром БВПД від 06.10.2015, обласним управлінням юстиції від 16.10. 2019
- юридичним бізнесом: меморандуми з юркомпанією "Колегіум", від 20.03.2017, з юркомпанією SMR Partners від 18.04.2018, Адвокатським об'єднанням "Греца і партнери" від 12.02.2018
- медіаспільнотою: з інтернет-виданням "Карпатський вісник" меморандум від 17.01.2019

Юридична клініка веде також активну роботу з ромською спільнотою. Співпраця була заснована за декларацією намірів щодо реалізації прав ромського населення в Берегівському районі від 2012 року, стороною якого була юридична клініка. Цей документ не оновлювався, однак заходи відбувалися до недавнього часу.

ДЕКЛАРАЦІЯ НАМІРІВ СПІВПРАЦІ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ РОМСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В БЕРЕГІВСЬКОМУ РАЙОНІ

Знаючи на економічний та соціальний розвиток України в цілому слід підкреслити, той факт, що представники ромського етносу є найменш адаптованою та розвинутою меншиною, котра здійснює вплив на характеристику держави у цілому. Останніми роками за допомогою направлених дій вдалося покращити соціальний стан ромів, проте таке покращення є досить несуттєвим і тому потребує ефективної допомоги з боку органів державної влади та місцевого самоврядування. Тому слід передбачити ряд заходів щодо співпраці даних органів з МБО "Чіріклі". В межах співпраці ми передбачаємо певні види діяльності для забезпечення соціальних та економічних потреб.

Освіта

№	Заходи	Строк виконання	Виконавці
1	Організувати вечірні школи з окремими класами, котрі б змогли відвідувати й дорослі населення. Ввести курс ромської історії для виховання національної гідності.	2012 рік	Берегівська міська рада, Берегівська районна рада, Берегівська районна державна адміністрація
2	Проводити постійне поширення інформації серед ромів щодо важливості здобуття освіти за допомогою різних методичних матеріалів (брошурок, листівки тощо).	2012 рік	Берегівська міська рада, Берегівська місцевий посередник
3	Періодично проводити змагання серед молоді для підвищення писемності. Для заохочення в участі необхідно передбачити певну соціальну чи матеріальну винагороду.	2012 рік	Берегівська міська рада, місцевий посередник, МБО "Чіріклі"
4	Забезпечити допомогу в роботі ромських соціально-медичних посередників з ромськими родинами для мотивації надання дітям освіти. Інспектування сімей. Робота з вчителями, шкільними адміністраціями щодо зменшення дискримінації та негативного відношення до ромських дітей (тренінги, семінари, тощо).	2012 рік	Берегівська міська рада, Берегівська районна рада, Берегівська районна державна адміністрація, МБО "Чіріклі", місцевий посередник

Охорона здоров'я

№	Заходи	Строк виконання	Виконавці
1	В місцях компактного поселення ромів провести обстеження на предмет об'єктивної оцінки поширеності туберкульозу та	2012 рік	Берегівська міська рада,

...серед ромського населення щодо порядку реєстрації ...народжених дітей, отримання свідоцтв про народження ...ерті.

міська рада, Берегівська районна рада, місцеві посередники, МБО "Чіріклі"

Заступник голови Берегівської районної державної адміністрації — М.Липко

Заступник Берегівського міського голови — О.Гладун

Заступник голови Берегівської районної ради — А.Ірауш

Президент МБО «Чіріклі» — І.Кондур

Ректор ДВНЗ «Ужгородський національний університет» — М.Вегеш

Голова об'єднання асоціації студентів-юристів Закарпаття, директор юридичної клініки ДВНЗ «Ужгородський національний університет» — І.Переш

Фото першої та останньої сторінки декларації

Також, до роботи у напрямі дискусійний клуб "Докудейс", юридична клініка залучає представників різноманітних партнерських інституцій.

Як було досліджено у відкритих джерелах та у спілкуванні з персоналом юридичної клініки, співпраця відбувається активно і різноманітно. Фактично

співпраця відбувається додатково до укладених меморандумів, за неофіційними, проте постійними зверненнями. Щодо кожної категорії партнерів співпраця будується по-особливому.

В якості рекомендації відмітимо, що у меморандумах варто чіткіше зазначати напрями співпраці, адже вони наразі виглядають практично однаковими. Також, недостатньо охопленою є співпраця з місцевими громадськими інституціями.

Зрозумілість співпраці. Всі застосовувані заходи співпраці юридичної клініки УжНУ виглядають як такі, що відповідають її спрямуванню та спрямуванню партнерів:

- з місцевою владою проводяться спільні обговорення актуальних питань для регіону, подекуди вона виступає спонсором заходів юридичної клініки;
- з органами юстиції проводяться частина правопросвітніх заходів;
- з юридичним бізнесом будується співпраця щодо додаткового навчання студентів юридичної клініки, проходження ними стажувань та працевлаштування, а також консультування із спеціалізованих запитань;
- з медіаспільнотою співпраця стосується публікації періодичних роз'яснень з права та юридичним супроводом журналістських розслідувань.

*Системність співпрац*і. Хоча системного обліку та інформування щодо заходів співпраці не ведеться (здебільшого вони розглядаються як додаткові заходи порівняно з традиційною діяльністю юридичної клініки), проте із досліджених прикладів (див. додатково п. 5 цього розділу) – заходи співпраці відбуваються досить системно.

Природність співпраці. Типи заходів співпраці, які практикує юридична клініка УжНУ відповідають як її цілям (навчання студентів через практикування правозахисту і правопросвіти), а також цілям партнерських інституцій. Це високий рівень природності співпраці.

Рівномірність публічності співпраці як на ресурсах юридичної клініки, так і на партнерських ресурсах. Публічність заходів співпраці юридичної клініки УжНУ підтверджується на сайтах обласної юстиції. На сайтах міської влади чи юридичних фірм не було знайдено прямих фактів про співпрацю з юридичною клінікою.

Вдала практика:

1. Планування різних типів співпраці з різними партнерами.

2. Ведення унікальних спеціалізацій за допомогою партнерів та партнерських коаліцій (права ромів).

3. Системна співпраця з медіаресурсом, зокрема можливо перша серед українських юридичних клінік практика юридичного супроводу журналістських розслідувань.

Підсумок за напрямом
"Організація і забезпечення юридичної клініки"
Не набрані бали
10%
Набрані бали
90%

ІІ. ВКЛЮЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

1. Навчальний курс юридичної клінічної освіти

1.1. Навчальний курс.

Навчальним планом УжНУ не передбачена самостійна навчальна дисципліна «Основи юридичної клінічної практики», натомість окремі практики навчальної діяльності, що передбачають оволодіння навичок організації та надання правової допомоги існують у межах навчальної дисципліни "Юридична деонтологія" та факультативу.

У межах навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» передбачена тема «Особливості організації та діяльності юридичних клінік в Україні», яка фактично розкриває організаційні питання діяльності юридичних клінік та консультування у них.

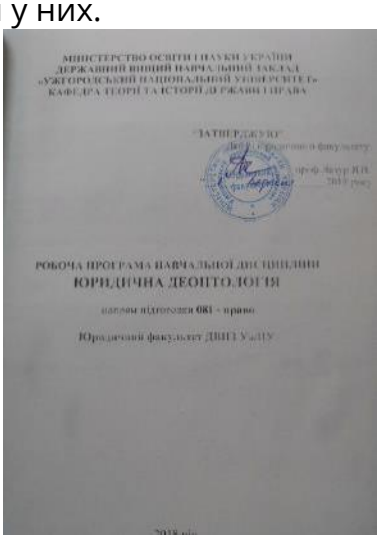
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ

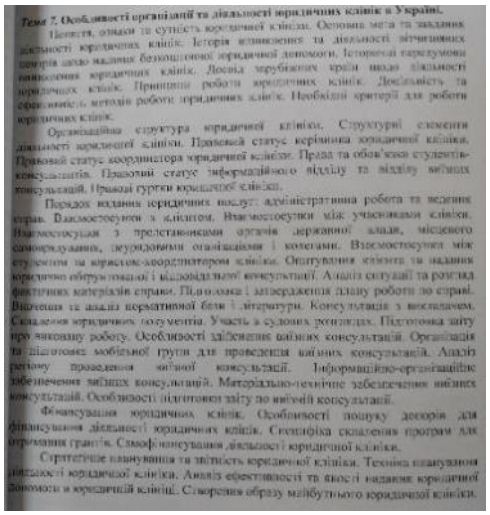
Тема 7. Особливості організації та діяльності юридичних клінік в Україні.

Фото обсягу теми юридичне консультування

Відповідно до робочої програми цієї навчальної дисципліни для її вивчення передбачено 6 годин (2 лекційного заняття, 1 – практичного заняття, 3 – самостійної роботи), що свідчить про можливість формування тільки загального уявлення про юридичну клініку як навчальний підрозділ, суб’єкт консультування, тощо. Крім того, змістовне наповнення цієї теми в межах курсу не в повному обсязі відображає ті навчальні компоненти, що передбачені Стандартом діяльності юридичних клінік України, зокрема відсутні питання: психологічних особливостей роботи з клієнтом; альтернативних способів вирішення правових спорів; правопросвітньої роботи та інших напрямів діяльності юридичних клінік тощо.

Також було доведено можливість відображати педагогічну практику після вивчення курсу " Методика викладання у вищій школі і юридична педагогіка" для магістрів, які є членами юридичної клініки, для демонстрації їхніх навичок розробляти правниче інтерактивне заняття за допомогою викладачів-кураторів юридичної клініки (детальніше див. п.3.2.1 у напрямі "Правопросвітня робота" звіту). Це теж було розглянуто як певна частина клінічної освіти.

Зараховано 1 бал з 3 можливих

Рекомендації:

1. Адаптувати зміст наявного курсу «Юридична деонтологія» та відповідного факультативу до Стандартів діяльності юридичних клінік

України за неможливості запровадження повноцінного клінічного спецкурсу: збільшити кількість годин, вибрати ключові для цієї юридичної клініки питання і викладати їх.

2. Запропонувати кафедрам через викладачів-кураторів включити навчальні модулі підготовки консультацій, представництва інтересів, правничої дискусії, етики, правопросвітньої роботи тощо до наявних дисциплін на факультеті. Відображати у їхньому методичному забезпеченні зв'язок цих блоків з юридичною клінічною освітою.

3. На період відсутності повноцінного навчального процесу – використовувати інструментарій додаткових занять на систематичній основі з кожним набором студентів юридичної клініки.

2. Викладання курсу юридичної клінічної освіти

2.1. Факт викладання курсу юридичної клінічної освіти

Фото з розкладу занять

Розклад занять підтверджує реальне викладання курсу юридичної деонтології. Також в якості додаткового зарахування цього індикатору було враховано відвідування заняття від викладача-куратора юридичної клініки для студентів як додаткового навчання (додатково див. п. 2.4)

Зараховано 1 бал

2.2. Залученість викладача курсу юридичної клінічної освіти

Лекційний курс юридичної деонтології викладається директором юрклініки.

Курс юридичної деонтології в частині практичних занять проводить провідний юрисконсульт юрклініки.

Додаткові заняття забезпечують юристи-практики та викладачі-куратори юридичної клініки.

Зараховано 1 бал.

2.3. Бонусний показник. Інтерактивні методики при викладанні курсу.

З методичного забезпечення курсу "Юридична деонтологія" не помітно, що інтерактивні методики у викладанні курсу застосовуються. Додаткові заняття, на які вдалося потрапити проводитись цікаво і практично, проте у лекційному не інтерактивному форматі.

Рекомендуємо усі без винятку форми юридичної клінічної освіти проводити інтерактивно, детально відмічати це у методичному забезпеченні.

2.4. Бонусний показник. Додаткові заняття із студентами юридичної клініки.

Факультативний курс «Основи юридичної клінічної практики» досить комплексно відображає навчальні компоненти юридичного клінічного курсу, проте також не в повній мірі відповідає Стандарту діяльності юридичних клінік України.

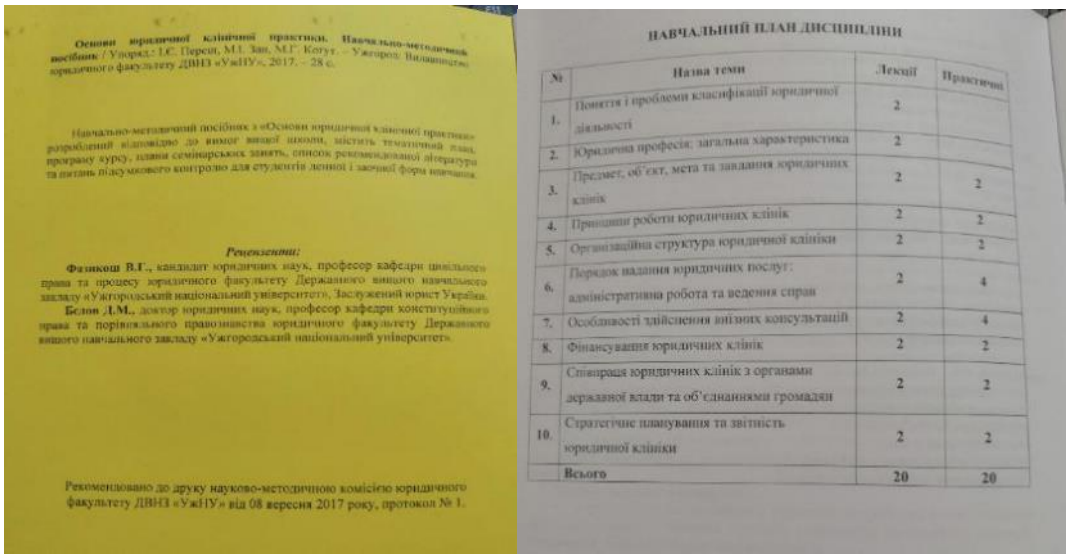

Основи юридичної клінічної практики. Навчально-методичний посібник / Упоряд.: І.С. Перош, М.І. Зан, М.Г. Котут. – Ужгород: Видавництво юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ», 2017. – 28 с.

Навчально-методичний посібник з «Основи юридичної клінічної практики» розроблений відповідно до вимог вищої школи, містить тематичний план, програму курсу, плани семінарських занять, список рекомендованої літератури та питань підсумкового контролю для студентів денної і заочної форм навчання.

Рецензенти:

Фазикош В.Г., кандидат юридичних наук, професор кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», Заслужений юрист України.

Белов Д.М., доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ» від 08 вересня 2017 року, протокол № 1.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Лекції	Практичні
1.	Поняття і проблеми класифікації юридичної діяльності	2	
2.	Юридична професія: загальна характеристика	2	
3.	Предмет, об'єкт, мета та завдання юридичних клінік	2	2
4.	Принципи роботи юридичних клінік	2	2
5.	Організаційна структура юридичної клініки	2	2
6.	Порядок надання юридичних послуг: адміністративна робота та ведення справ	2	4
7.	Особливості здійснення виїзних консультацій	2	4
8.	Фінансування юридичних клінік	2	2
9.	Співпраця юридичних клінік з органами державної влади та об'єднаннями громадян	2	2
10.	Стратегічне планування та звітність юридичної клініки	2	2
	Всього	20	20

Факультативний курс призначений для деталізації та поглиблення теоретичних знань в контексті діяльності юридичної клініки для персоналу саме клініки, викладається без сформованого розкладу, за погодженням з залученим викладачем. Моніторингова група оцінила цю навчальну діяльність як додаткову і не переглянула оцінку першого індикатора тому, що не змогла переконатись у використанні цього курсу на засадах, близьких до регулярного навчання (станом на листопад читалася лише третя тема).

Тим не менше, про факт викладання цих занять з поточного року відбувається інформування:

- Курс теоретичної підготовки студентів Юридичної клініки розпочато! https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/kurs-teoretichnoji-pidgotovki-studentiv-yuridichnoji-kliniki-roz.htm
- Триває курс теоретичної підготовки студентів Юридичної клініки. https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/trivaye-kurs-teoretichnoji-pidgotovki-studentiv-yuridichnoji-kli.htm
- Курс теоретичного та практичного навчання "Основи юридичної клінічної практики" для студентів Юридичної клініки УжНУ триває.https://www.uzhnu.edu.ua/uk/anounce/1336.htm

3. Практика на базі юридичної клініки.

3.1. Академічна практика в юридичній клініці.

Юридична клініка є базою для практичного навчання та проведення навчальної практики студентів старших курсів юридичного факультету, що передбачено Положенням про юридичну клініку УжНУ (п.1.1. Положення).

Навчальна практика системно проводиться на її базі, що підтверджується відповідними наказами про направлення на практику, договорами, звітами студентів.

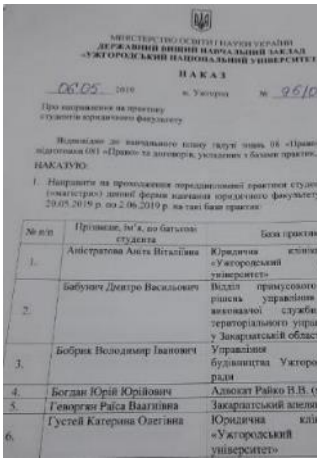

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАКАЗ

06.05. 2019 м. Ужгород № 96/0

Про направлення на практику
студентів юридичного факультету

Відповідно до навчального плану галузі знань 08 «Право» підготовки ОКІ «Право» та договорів, укладених з базами практик,

НАКАЗУЮ:

1. Направити на проходження переддипломної практики студентів (магістрів) денної форми навчання юридичного факультету з 29.05.2019 р. по 2.06.2019 р. на такі бази практик:

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові студента	База практики
1.	Аністратова Анета Віталіївна	Юридична клініка «Ужгородський університет»
2.	Бабунич Дмитро Васильович	Відділ примусового рішень управління виконавчої служби територіального управління у Закарпатській області
3.	Бобрик Володимир Іванович	Управління будівництва Ужгородської ради
4.	Богдан Юрій Юрійович	Адвокат Райко В.В.
5.	Геворгян Раіса Ваагнівна	Закарпатський апеляційний
6.	Густей Катерина Олегівна	Юридична клініка «Ужгородський університет»

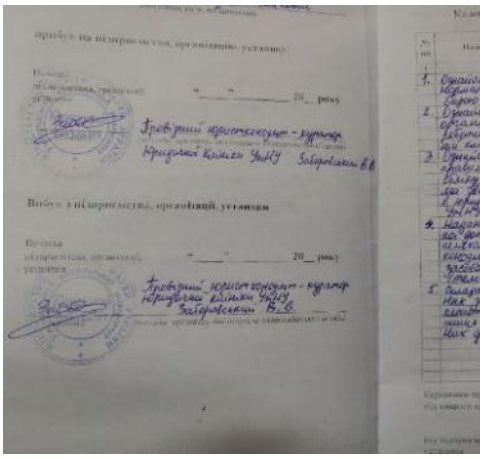

Фото підтвердження проходження практики в юридичній клініці

Разом з тим, можливість проходження практики в юридичній клініці не передбачена Положенням про порядок участі студентів у роботі юридичної клініки Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (наказ ректора від 29.10.2019 №69/01-04). Зважаючи на той факт, що даний документ системно урегульовує питання процедур залучення студентів до клінічної діяльності, питання проходження практики повинно бути теж в ньому врегульовано.

Зараховано 1 бал

3.2. Бонусний показник. Юридична клінічна практика.

Моніторингом не встановлено можливості зарахування постійної участі в діяльності юридичної клініки як практики без необхідності додаткової її проходження в межах академічної практики.

Рекомендовано розглянути можливість зарахування як практики регулярної роботи студентів в юридичній клініці за кількість завершених студентом показників роботи: підготовлених консультацій, представництв інтересів, розроблених і проведених заходів правової просвіти тощо.

4. Зарахування навчального навантаження за роботу в юридичній клініці та його облік

Зважаючи на штатну структуру і закріплення трудових відносин з персоналом юридичної клініки, їхню зайнятість в юридичній клініці, залученість до навчального процесу, моніторингом підтверджена можливість врахування навчального навантаження за участь у наданні юридичних консультацій, а також у керівництві академічною практикою студентів в юридичній клініці.

Разом з тим, звертається увага на необхідності подальшого діалогу з керівництвом університету щодо можливості та необхідності зарахування до навчального навантаження за участь у проведенні правопросвітніх занять, а також за проведення додаткових (факультативних) занять в юридичній клініці.

Зараховано 2 бали з 4 можливих

Підсумок за напрямом "Включення юридичної клінічної освіти у навчальний процес"

ІІІ. ЮРИДИЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ В ЮРИДИЧНІЙ КЛІНІЦІ

1. Систематичність юридичного консультування в юридичній клініці

Консультування в юридичній клініці відбувається на постійній основі 5 днів на тиждень з 14.00 до 18.00 згідно з графіком чергувань за винятком канікул і сесій. Під час канікул і сесій за наявності викладачів-кураторів у юридичній клініці (крім часу відпусток) консультації також надаються викладачами-кураторами.

Загальна кількість студентів у юридичній клініці за 2018 календарний рік – 19. Загальна кількість справ – 149 (з них 70 виїзних). Таким чином, на 1 студента-консультанта на рік припадає 7.8 справи, при нормі у 3 справи. Ведеться паралельно електронний та паперовий архів справ та студентів-консультантів.

Зараховано 3 бали з 3 можливих

2. Документальне забезпечення діяльності юридичної клініки з юридичного консультування

2.1. Журнал обліку звернень клієнтів

Журнал обліку звернень клієнтів ведеться на постійній основі протягом багатьох років з наскрізною нумерацією та даними про клієнтів, викладачів-кураторів, студентів-консультантів.

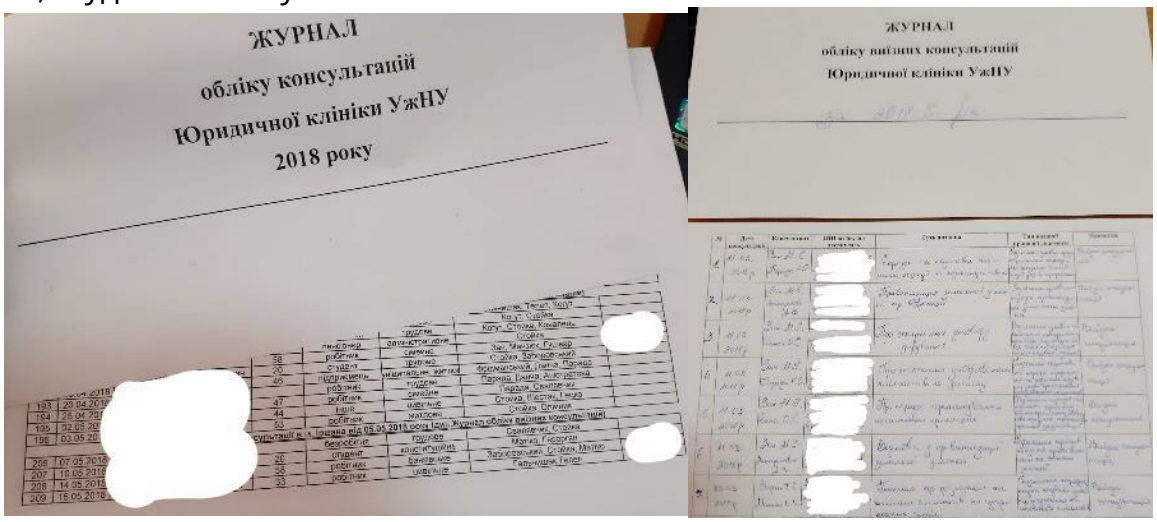

Фото сторінки з журналу звернень та виїздних консультацій

Зараховано 1 бал

2.2. Архів завершених справ.

Архів завершених справ ведеться на постійній основі протягом багатьох років з наскрізною нумерацією відповідно до журналу обліку звернень клієнтів. Архівна папка являє собою анкету з змістом звернення та додані документи клієнта, а у деяких випадках також – документи, складені для клієнта.

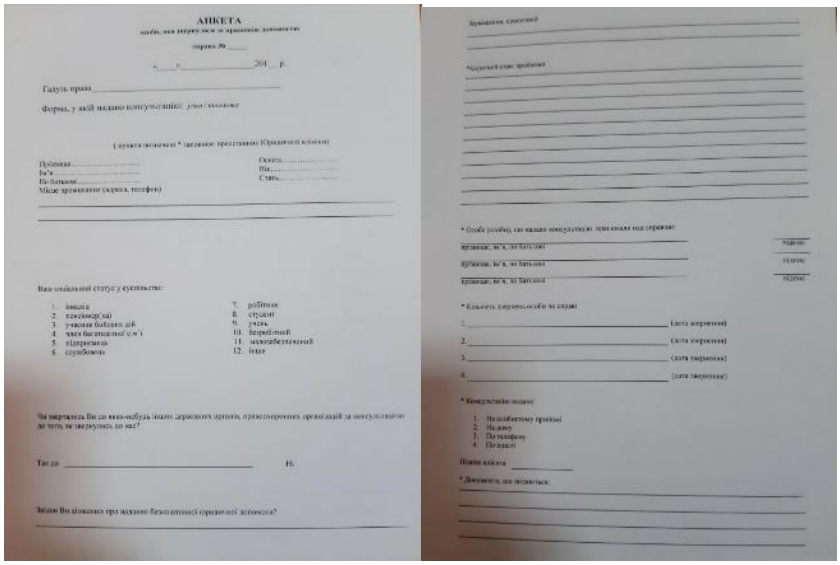

Фото бланку анкети особи, яка звернулася за правовою допомогою

Зараховано 1 бал

2.3. Друковані консультації.

Юридична клініка не практикує надання письмових консультацій, натомість консультації надаються в усній формі з подальшою підготовкою відповідних процесуальних документів за необхідності.

Бал не зараховано

Оскільки моніторинговою групою встановлено, що на основі перевірки справ з журналу письмових консультацій не було, рекомендується по справах за необхідності долучати та надавати клієнту письмову консультацію, а складені документи розглядати як додатки до неї.

Незважаючи на свободу визначення форм надання юридичних консультацій самою юридичною клінікою, моніторингова група рекомендує переглянути форми консультування, які практикуються юридичною клінікою.

Підхід, який рекомендується Асоціацією щодо форм консультування:

1) правова інформація або правова консультація (перший тип передбачає лише коротку відповідь типу витягу із законодавства, зазначення якого органу повноваження зачіпає питання клієнта, надання шаблонного (типового) договору тощо; другий вже має елемент правового аналізу, висновку щодо групи норм аналізу практики тощо). Обидва типи консультування надаються друковано;

2) залежно від потреби до правової консультації може додаватись правовий або процесуальний документ, складений до конкретної справи (не шаблонний). Процесуальний документ – документ щодо звернення до суду. Правовий документ – будь-яке інше звернення, акт, протокол, договір у справі. Такий документ не складає окремого типу консультації і готується як додаток до архіву.

3) у випадку представництва інтересів клієнтів процесуальних документів може бути декілька. Усі вони додаються до архіву справ. Юридична клініка самостійно визначає форму обліку таких типів правової допомоги.

Приклад такої форми можна побачити у відкритому доступі на сторінці однієї з юридичних клінік України.

В будь-якому разі варто у журналі та/або у архіві справ мати зрозуміле зазначення типу юридичного консультування.

2.4. Погодження консультацій з викладачем-куратором

Юридична клініка не практикує надання письмових консультацій, натомість консультації надаються в усній формі з подальшою підготовкою відповідних процесуальних документів за необхідності. Такі документи за спілкуванням з персоналом юридичної клініки, готуються під керівництвом викладача-куратора. Прості консультації в усній формі надаються студентами-консультантами самостійно, але в присутності викладача-куратора згідно з розкладом чергувань.

З урахуванням відсутності практики підготовки письмових консультацій було розглянуто фактор погодження консультації шляхом виставлення підпису викладача-куратора на анкеті у справі. Вирішено, що хоч такий факт погодження важко оцінити, як належний, все ж певне погодження відбувається.

Зараховано 1 бал

Рекомендуємо запровадити обов'язкову форму друкованих (електронних) консультацій, щоб ефективно відслідковувати факт погодження консультації з викладачем-куратором.

2.5. Відповідність кількості консультацій у анкеті юридичної клініки

Кількість консультацій згідно з Анкетою юридичної клініки 153, а відповідно до Журнал обліку звернень клієнтів – 149. Відхилення у кількості 4 справи є в рамках допустимих 5%. З усного пояснення працівників юридичної клініки таке відхилення відбулося за рахунок справ, якими займалися студенти де-факто напівавтономної юридичної клініки на іншому факультеті, яка не веде деталізованого обліку консультування.

Зараховано 1 бал

2.6. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Розрізнення у облікових документах різних форм правової допомоги.

У Журналі обліку звернень не зазначається тип наданої консультації. Але в архіві справ до кожної справи долучається Анкета особи, яка звернулася за правовою допомогою, де зазначається форма наданої консультації.

Рекомендуємо у Журналі обліку звернень передбачити розрізнення правової інформації та консультації, відмічати наявність правових або процесуальних документів, представництва, а також більш конкретного зазначення відповідального за перевірку справи викладача-куратора.

2.7. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Безпосередній захист прав клієнтів.

Юридична клініка практикує направлення звернень, несудове і судове представництво, досягнення мирової угоди.

Рекомендується розвивати цей напрям, широко висвітлюючи його результати в жанрі історій успіху. За результатами наявних досягнень

пропонується узгодити з інформаційним менеджером АЮКУ формат та підготувати публікацію/ї у ЗМІ.

3. Якість юридичного консультування у юридичній клініці

3.1. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Перевірка наданих консультацій.

Юридична клініка не практикує надання письмових консультацій.

Рекомендуємо практикувати письмові консультації, щоб студенти мали змогу навчитися правильно формулювати питання та давати відповіді на них, по-друге, письмові відповіді дозволять мати реальне уявлення про проведену роботу юридичній клініці.

3.2. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Дотримання рекомендованих процедур інтерв'ювання та консультування.

Було відвідано одну консультацію клієнта, що стосувалась виправлення помилки у прізвищі батька для отримання спадщини. Інтерв'ювання та консультування проводилося на належному рівні, консультанти представилися, поводили себе впевнено, з командним розподілом ролей, задавали уточнюючі запитання, вели записи.

IV. ПРАВОПРОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ В ЮРИДИЧНІЙ КЛІНІЦІ

1. Систематичність та різноманітність правопросвітньої роботи юридичної клініки

Факт систематичного здійснення правопросвітньої роботи підтверджується Звітом про роботу юридичної клініки за 2018 рік. Відповідно до інформації у звіті юридична клініка проводить освітні заняття в ряді шкіл міста: уроки правознавства, лекції, інтерактивні заняття “Street law” (сукупна аудиторія 230 осіб).

Витягом з протоколу №5 Вченої ради юридичного факультету від 25.12.2018 затверджено Звіт про проведені правопросвітні заходи Юридичною клінікою УжНУ в період з 2017 по 2018 роки. У додатку до звіту розміщено фотографії з лекцій з правознавства для школярів молодшого шкільного віку, практичні семінари з моделювання правових ситуацій, зустрічі студентів клініки з представниками громадських організацій, кінопокази Docudays, спільний інтерактивний семінар викладачів та студентів всього факультету «Права людини крізь призму сучасності», онлайн семінари та інші.

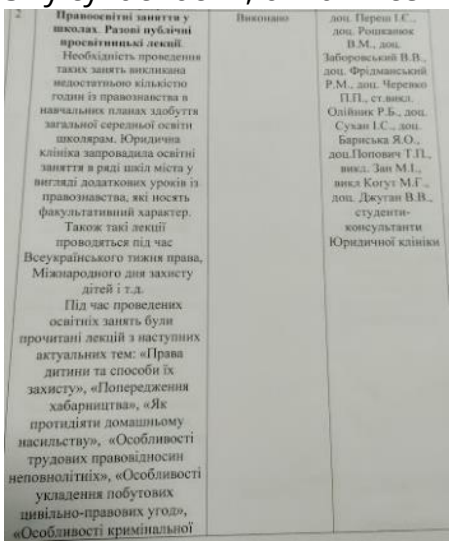

2	**Правоосвітні заняття у школах. Разові публічні просвітницькі лекції.** Необхідність проведення таких занять викликана недостатньою кількістю годин із правознавства в навчальних планах здобуття загальної середньої освіти школярам. Юридична клініка запровадила освітні заняття в ряді шкіл міста у вигляді додаткових уроків із правознавства, які носять факультативний характер. Також такі лекції проводяться під час Всеукраїнського тижня права, Міжнародного дня захисту дітей і т.д. Під час проведених освітніх занять були прочитані лекцій з наступних актуальних тем: «Права дитини та способи їх захисту», «Попередження хабарництва», «Як протидіяти домашньому насильству», «Особливості трудових правовідносин неповнолітніх», «Особливості укладення побутових цивільно-правових угод», «Особливості кримінальної	Виконано	доц. Переш І.Є., доц. Рощакнок В.М., доц. Заборовський В.В., доц. Фрідманський Р.М., доц. Черенко П.П., ст.викл. Олійник Р.Б., доц. Сукач І.С., доц. Бариська Я.О., доц.Попович Т.П., викл. Зан М.І., викл Когут М.Г., доц. Джуган В.В., студенти-консультанти Юридичної клініки

Фото частини звіту про роботу юридичної клініки за 2018 рік в контексті правопросвітньої роботи

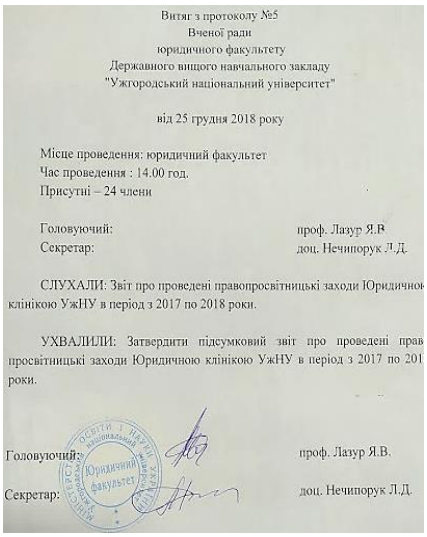

Витяг з протоколу №5
Вченої ради
юридичного факультету
Державного вищого навчального закладу
"Ужгородський національний університет"

від 25 грудня 2018 року

Місце проведення: юридичний факультет
Час проведення : 14.00 год.
Присутні – 24 члени

Головуючий: проф. Лазур Я.В
Секретар: доц. Нечипорук Л.Д.

СЛУХАЛИ: Звіт про проведені правопросвітницькі заходи Юридичною клінікою УжНУ в період з 2017 по 2018 роки.

УХВАЛИЛИ: Затвердити підсумковий звіт про проведені правопросвітницькі заходи Юридичною клінікою УжНУ в період з 2017 по 201 роки.

Головуючий: проф. Лазур Я.В.
Секретар: доц. Нечипорук Л.Д.

Фото Витягу з протоколу Вченої ради юридичного факультету про затвердження звіту про проведення правопросвітницьких заходів юридичною клінікою

Юридична клініка як партнер була залучена до проведення фестивалю Docudays в 2018 році, в рамках якого було проведено 12 показів, що підтверджується звітом наданим до ознайомлення моніторам співкоординаторкою фестивалю. Проведення фестивалю планується і в листопаді-грудні 2019 року.

Правопросвітницька діяльність передбачена Планом роботи юридичної клініки ДВНЗ «УжНУ» на 2019 рік.

Юридична клініка УжНУ з 2019 року веде колонку в інтернет-виданні «Карпатський вісник», де щоквартально публікує консультації з різних питань для громадськості.

Виходячи з наданої моніторам інформації – юридична клініка здійснює правопросвітню у різних формах, разом з тим не вдалося підтвердити щомісячну регулярність такої діяльності, у зв'язку з відсутністю практики системного документального фіксування проведення таких заходів.

Зараховано 2 бали з 3 можливих

Вдала практика:

1. Детальний розгляд результатів правопросвітньої роботи з підготовкою аналітичного та ілюстрованого звіту на Вченій раді факультету.

2. Використання на регулярній основі співпраці правопросвітнього напряму юридичної клініки з інструментарієм фільмів про права людини "Docudays ".

3. Оригінальна практика проведення інтерактивних занять з школярами молодших класів.

Рекомендується уніфікувати документацію юридичної клініки щодо проведення правопросвітньої роботи (варіанти існують різноманітні і юридична клініка може вибрати зручну для неї форму: журнали, анкети реєстрації, регулярне висвітлення на інтернет-ресурсах клініки та у ЗМІ тощо).

2. Документальне забезпечення правопросвітньої роботи юридичної клініки.

2.1. Документація юридичної клініки про заходи безпосередньої роботи з аудиторією.

Як вже було зазначено у п.1 цього розділу, проведені заходи відображені частково (без можливості систематично порахувати кількість) у звітах про діяльність клініки за 2018 рік – де було зазначено про близько 50 правопросвітніх заходів. Графіки проведення занять, журнали рецензування, типові плани занять, інші документи регулярного обліку – відсутні, що свідчить про часткове зберігання інформації. Системне висвітлення інформації на онлайн-ресурсах юридичної клініки розпочалось лише з жовтня поточного року і воно також недостатньо інформативне.

Бал не зараховано

З метою підвищення якості заходів правової просвіти рекомендується посилити підготовку до подібних заходів шляхом розробки типових планів занять, з визначенням навчальних цілей заняття, форми інтерактивної роботи, можливі роздаткові матеріали та форму оцінки якості проведеного заняття. Систематично вести облік та графіки проведення занять.

2.2. Документація юридичної клініки про заходи дистанційної роботи з аудиторією.

У 2018 році юридичною клінікою проведено: практичний онлайн-семінар з юристами зі штату Орегон, інформація про який відображена на слайдах 25-27 презентації результатів правопросвітницької діяльності клініки за 2017-2018 роки,

також клініка та її персонал долучалися до проведення фотовиставки конкурсу есе та фотографії «Рівність та права людини».

Інші вказані заходи як медіа-правопросвіта насправді були формами безпосередньої правопросвітньої роботи, та помилково були вказані в анкеті як дистанційні.

Зараховано 1 бал

Рекомендується систематизувати форми дистанційної правопросвіти і її облік та висвітлення. Також варто акцентувати участь клініки як співорганізатора у заходах з партнерами.

3. Якість організації заходів правової просвіти юридичної клініки

3.1. Перевірка і допомога викладача-куратора у підготовці правопросвітнього заняття.

Під час спілкування з організаторами та студентами з'ясовано, що викладачі-куратори допомагають у підготовці та проведенні занять. На підтвердження цього факту – представник моніторингової групи відвідав урок для школярів молодших класів, проведений спільно зі студентами та викладачами-кураторами. Документально факт надання методичної допомоги не фіксується, проте позитивна оцінка індикатору засновувалась на спостереженні опікаючої та підтримуючої ролі викладача-куратора щодо студенки, яка допомагала вести інтерактивне заняття.

Фото з уроку для школярів молодших класів відвіданого членом моніторингової групи

Зараховано 1 бал

Рекомендується розробляти методичні матеріали у письмовій формі з обов'язковим відпрацюванням та фактичним зазначенням механізму допомоги та погодження заняття викладачем-куратором. Ці заняття варто розробляти групами студентів, супроводжувати відповідальними викладачамтт-кураторами.

3.2. Механізм формування достатньої компетентності студентів юридичної клініки до проведення правопросвітніх занять.

3.2.1. Щорічне системне навчання для студентів підготовці та проведенню правопросвітніх занять.

Студенти-консультанти юридичної клініки, які навчаються на магістратурі проходять теоретичну підготовку в рамках курсу «Методика викладання у вищій школі і юридична педагогіка» практичним втіленням якого, згодом є педагогічна практика.

Моніторам було надано для ознайомлення приклади матеріалів навчальних заходів підготовлених в рамках педагогічної практики студентами-

консультантами клініки. Аналіз деяких з них дійсно сигналізує про те, що це заняття, близькі за змістом і методами до правопросвітніх інтерактивних занять з права (клінічних занять street law).

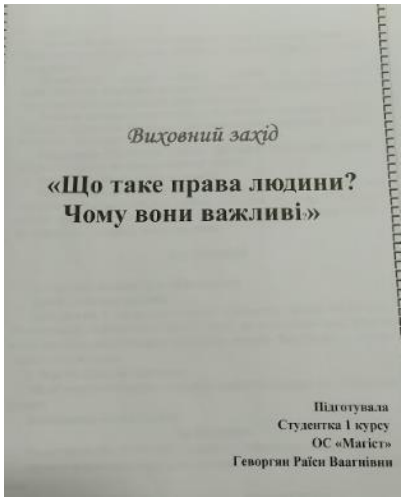
Виховний захід

«Що таке права людини?
Чому вони важливі»

Підготувала
Студентка 1 курсу
ОС «Магістр»
Геворгян Раїси Ваагнівни

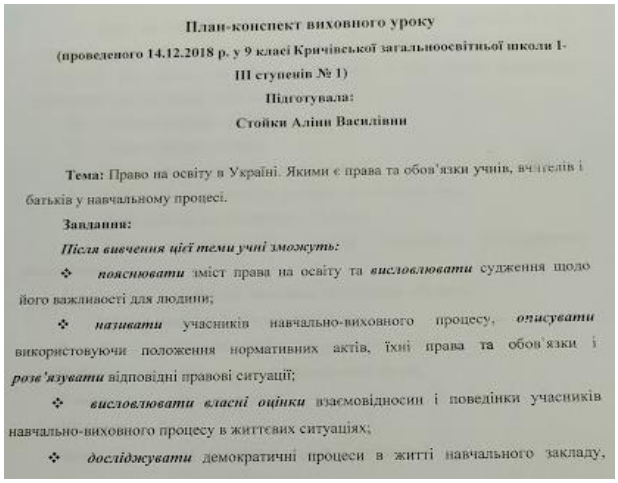
План-конспект виховного уроку

(проведеного 14.12.2018 р. у 9 класі Кричівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 1)

Підготувала:

Стойки Аліни Василівни

Тема: Право на освіту в Україні. Якими є права та обов'язки учнів, вчителів і батьків у навчальному процесі.

Завдання:

Після вивчення цієї теми учні зможуть:

- ***пояснювати*** зміст права на освіту та ***висловлювати*** судження щодо його важливості для людини;
- ***називати*** учасників навчально-виховного процесу, ***описувати*** використовуючи положення нормативних актів, їхні права та обов'язки і ***розв'язувати*** відповідні правові ситуації;
- ***висловлювати власні оцінки*** взаємовідносин і поведінки учасників навчально-виховного процесу в життєвих ситуаціях;
- ***досліджувати*** демократичні процеси в житті навчального закладу,

Фото сторінок навчальних матеріалів, підготованих студентами-консультантами клініки як проходження педагогічної практики

Зараховано 1 бал

Проте, враховуючи що описане навчання забезпечується для обмеженого кола студентів-консультантів, зокрема, тих, хто навчається на магістратурі, рекомендується запровадити щорічне навчання для студентів-консультантів юридичної клініки, під час яких допомагати студентам в опануванні навиків здійснення різноманітних видів правопросвітньої діяльності. Важливим елементом навчання студентів-консультантів є навчання оцінюванню якості занять з практичного права. Юридична клініка може обирати на власний розсуд методику такого оцінювання (опитування учасників, спілкування з учасниками і тд.).

3.2.2. Механізм апробації правопросвітніх занять перед їх проведенням.

Існування механізмів апробації правопросвітніх занять перед їх проведенням ні документально, ані в розмові з персоналом клініки підтвердити не вдалося.

Бал не зараховано

Правопросвітні заняття не менш складні за організацією і проведенням, ніж надання юридичної допомоги. Тому доцільно впровадити рекомендовані форми забезпечення якості їх проведення студентами: перевірка і затвердження матеріалів викладачем або працівником юридичної клініки, навчання основам правової просвіти (у клінічному навчальному курсі та на додаткових заняттях), апробація навчальних занять перед їх проведенням з колективом юридичної клініки.

4. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Якість занять правової просвіти юридичної клініки.

Було відвідане інтерактивне заняття для початкової школи (1 та 3 класи) однієї з шкіл міста (фото див. у п.3.1.).

Було встановлено, що в більшості (зокрема під час відвідування) проводять правопросвітні заняття разом викладачі-куратори і студенти (за ментального

лідерства викладача-куратора). Заняття відповідало віковому розвитку аудиторії. Практикувались пізнавальні, ігрові, змагальні, візуальні методи. Діти були досить рівно та активно залучені до інтерактиву (все ж більше залучалися діти-екстраверти, а більш тихі не були рівнозначно залучені). Використано оригінальних авторський метод - впізнавати права людини через історії з відомих казок.

Також в розмові з персоналом юридичної клініки було встановлено практикування ще кількох оригінальних навчальних форм (методів) правопросвіти, які застосовуються для більш дорослої аудиторії: зрозуміти який термін розказується не називаючи його, клуб обговорення актуальних художніх книг.

Вдала практика: активна розробка та використання авторських інтерактивних форм та методів навчання з врахуванням віку аудиторії (для початкової школи – вгадай право людини за дитячою казкою, для старшого шкільного віку та студентів – "правничий крокодил" (що розказується не називаючи), для студентів – клуб юридичного обговорення художньої книги.

З коректив відвіданого заняття варто рекомендувати:

- ***потребу розширення ролі у сценарії заняття саме студентів юридичної клініки.***
- ***для молодшого шкільного віку варто планувати заняття не більше, ніж на 30* хв.**

Перелік і опис поширених інтерактивних методів та готові до застосування сценарії занять можливо завантажити у рубриці "Правова просвіта" у бібліотеці на сайті Асоціації юридичних клінік України

Вдалі та рекомендовані до поширення практики юридичної клініки УжНУ:

1. Планування різних типів співпраці з різними партнерами.

2. Залучення, крім штатних юристів-практиків, до консультативної роботи юридичної клініки представників юридичних фірм міста на різних організаційних підставах, зокрема на основі меморандумів про співпрацю.

3. Ведення унікальних спеціалізацій за допомогою партнерів та партнерських коаліцій (права ромів).

4. Системна співпраця з медіаресурсом, зокрема можливо перша серед українських юридичних клінік практика юридичного супроводу журналістських розслідувань.

5. Детальний розгляд результатів правопросвітньої роботи з підготовкою аналітичного та ілюстрованого звіту на Вченій раді факультету.

6. Використання на регулярній основі співпраці правопросвітнього напряму юридичної клініки з інструментарієм фільмів про права людини "Docudays ".

7. Оригінальна практика проведення інтерактивних занять з школярами молодших класів.

8. Активна розробка та використання авторських інтерактивних форм та методів навчання з врахуванням віку аудиторії (для початкової школи – вгадай право людини за дитячою казкою, для старшого шкільного віку та студентів – "правничий крокодил" (що розказується не називаючи), для студентів – клуб юридичного обговорення художньої книги.